

Mavzu: O'zbekiston sanoati va qishloq xo'jaligi front xizmatida

O'zbekiston tarixi fani o'qituvchisi
Islamova S.

O'tilgan mavzuni takrorlash.

- O'zbek xalqining mudofaa jamg'armasiga qo'shgan hissasini qanday izohlaysiz?
- Urushda dunyo aholisining qancha qismi ishtirok etdi. O'zbekistonda urushda ishtirok etmagan aholining faoliyati nimalardan iborat bo'ldi?
- Urushning boshlanishi bilan mamlakat ichkarisidagi holatda qanday o'zgarishlar sodir bo'ldi?

Urush yillarida O'zbekiston sanoati

- 1941-yil sentyabr – dekabr oylarida
- respublika hukumati xalq xo'jaligini harbiy izga solish, qaysi korxona qachon ishga tushirilishi to'g'risida, ichki resurslarni to'la safarbar etish to'g'risida aniq vazifalarni belgilab berdi. Kadrlar, sanoat xomashyosi, yoqilg'i, sta- noklar, uskunalar keskin yetishmasligiga qaramay, 1941-yil dekabriga kelib Toshkentdagi 63 ta, respublika hududidagi **230** ta sanoat korxonalari mudofaa mahsulotarini ishlab chiqara boshladi. Ko'chirib kelingan zavodlar ham o'z quvvatini oshirib bordi.

Farhod GES

Sh. Shomahmudovlar oilasi

O'zbekistonning quroq-yarog' aslahaxonasiga aylantirilishi

- Urush davrida harakatdagi armiya zarur narsalarning hammasini: texnika, quroq-yarog', o'q-dori, oziq-ovqatlarni uzlucksiz olib turdi. O'zbekiston Ittifoqning asosiy jangovar aslahaxonalaridan biri sifatida 2000 dan ortiq samolyot, 22 mln dona minamyot, 500 000 dona snaryad hamda millionlab dona gimnastyorka, sanitар poyezdlar, paxtali ust-bosh, etik va askarlar uchun boshqa kiyimlar va mahsulotlarni frontga yetkazib berdi. Og'ir mehnat yuki asosan ayollar, qariyalar va o'smirlar yelkasiga tushdi. Ammo bu hech kimni to'xtatmadidi. Frontni o'z vaqtida ta'minlash muhim bo'lib qolaverdi.

Qishloq xo'jaligidagi ahvol

- 1941-yili davlatga **1,6 mln tonnadan** ziyod paxta topshirildi. Sabzavot va poliz ekinlari, meva, pilla, jun, go'sht topshirish majburiyatları oshig'i bilan bajarildi. Don va texnik ekinlarni ko'paytirish harakati natijasida 1942-yil bahorida qo'shimcha 220 500 hektar yer o'zlashtirildi. Urush yillarida paxta yetishtirishni oshirish eng muhim vazifa qilib qo'yilgan.
- Kolxozchi dehqonlar va butun O'zbekiston mehnatkashlarining kuchlari bilan Yuqori Chirchiq, Shimoliy Farg'ona, So'x-Shohimardon, Uchqo'rg'on kanallari, Kosonsoy va Rudasoy suv omborlari qurildi. Kattaqo'rg'on suv ombori suvgaga to'ldirila boshlandi. Samarqand, Farg'ona, Toshkent viloyatlarida qand lavlagi uchun unumli yerlar ajratilib, 1943 yili 1,5 mln sentnerdan ortiq lavlagi davlatga topshirildi

Aholi

turmushi va qiyinchiliklar

- Urush O'zbekistondagi har bir oilani moddiy jihatdan ham qiyin ahvolga solib qo'ydi. Shaharlarda oziq-ovqatga kartochka tizimi tashkil etilib, ishchi va xizmatchilarga kuniga 400-500 grammdan, oila a'zolariga 300-400 grammdan non berildi. Rahbar xodimlar esa maxsus oziq-ovqat (payok) bilan ta'minlab turildi. Qiyinchiliklar jamiyatning ijtimoiy ruhiy holatida keskinlikni vujudga keltirdi, biroq fashizm ustidan qozoniladigan g'alabaga ishonch aslo susaymadi. Xususan, urush yillarida o'zbek qishloqlarida ahvol og'ir bo'lган.

O'zbek xalqining bag'rikengligi va baynalmilal yordami

- Urush yillarida aholi tarki- bida harbiy xizmatchilar oilalari, evakuatsiya qilinganlar, urush nogironlari, yetim bolalar deb nomlangan yangi ijtimoiy guruhlar paydo bo'ldi. O'zbekistonga **1 mln** nafardan ortiq kishi, jumladan, **200 000** bola evakuatsiya qi- lindi. Turli millatga mansub yetim bolalarni o'zbek xalqi o'z farzandiday ardoqlab, ularni voyaga yetkazdi. Masalan, toshkentlik oddiy temirchi **Shoahmad Shomahmudovlar** oilasi 15 bolani, kattaqo'rg'onlik urush nogironi **Hamid Samadov** 13 bolani, samarqandlik kolxozchi ayol **Fotima Qosimova** 10 bolani olib tarbiyaladi. Respublikaga urush davrida 30 dan ortiq harbiy gospital joylashtirildi. Jarohatlanganlarning talaygina qismi jangovar safga qaytarildi. Urush nogironlarining ko'pchiligi ishga joylashtirildi.

Atamalar izohi!

- **Minomyot** – (rus. – irg‘itmoq, otmoq) mina otadigan qurol.
- **Sanitar poyezd** – tibbiy xizmat ko‘rsatish xodimlari va uskunaliri bilan ta’minlangan poyezd.

Savol va topshiriqlar:

- Urush yillarida o'zbek xalqining ko'chirib keltirilgan xalqlarga ko'rsatgan mehribonchiliklari nimalarda namoyon bo'ldi?
- 1943-1944-yillarda O'zbekistonga ko'chirib keltirilgan aholi vakillari kimlar edi? Ular nega ko'chirilgan edi?
- Urush yillarida O'zbekistonda qishloh xo'jaligida qanday o'zga-rishlar sodir bo'ldi?
- Urush yillarida mehnatga jalb etilgan bolalar faoliyatini qanday izohlaysiz?